

Het Midden Oosten is een voortdurende kookpot van spanningen. Vele globale partijen hebben hun vingers in een ondoorzichtig machtspeel. Wat ervan in de media komt maakt het niet altijd makkelijker dat spel te doorzien. Zo kan men vragen wat er in de zogenoemde Arabische Lentes is bereikt, wie er uiteindelijk van profiteren. Zoveel is duidelijk, dat de Arabische landen één voor één wegzakken in chaos en interne strubbelingen. Landen als Irak, Syrië en Lybië zijn als regionale machten uitgeschakeld. Landen als Qatar, Saoedi Arabië, de Verenigde Emiraten, Turkije en natuurlijk Israël versterken hun positie, o.a. door massieve wapenleveranties vanuit het westen. Daar tegenover staat Iran, dat zijn bondgenoot Syrië ziet wegzakken in een burgeroorlog, en zelf door de internationale gemeenschap onder schot wordt gehouden vanwege het atoomprogramma.

Israël

The Gatekeepers

Om te beginnen wil ik wijzen op een interessante documentaire van Dror Moreh. Hij interviewt daarin 6 voormalige chefs van de Mossad, de beruchte Israëlische inlichtingendienst. Zij bestrijken samen de periode van 1980 tot 2011. In soms verbazende openhartigheid spreken zij over hun werk, en zijn unaniem in hun kritiek aan de politiek, die de verhoudingen in Palestina niet wil oplossen. De documentaire werd in Nederland uitgezonden bij de VPRO. Hij kan hier bekeken worden:

<http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1342527>

Verkiezingen

In januari waren er in Israël verkiezingen. De rechts-nationalistische coalitie van Netanyahu en Lieberman werd welliswaar weer de grootste partij, maar verloor 11 zetels. (van 42 naar 31). Dat was een grote nederlaag, want Netanyahu had juist vervroegde verkiezingen uitgeschreven omdat hij meende flink te zullen winnen en zijn macht voor langere tijd 'vast te metselen'. Deze strategie van zijn spindoctor Arthur Finkelstein uit de USA werd dus een deceptie. Hij werd nu door de uitslag gedwongen met andere partijen samen te werken.

De grote winnaar van de verkiezingen was Jesch Atid, de Partij van de Toekomst, geleid door Jair Lapid. Die incasseerde als nieuwkomer ineens 20 zetels en werd de tweede partij. Lapid is een bekende moderator in Israël en staat politiek in het midden. Hij wil o.a. de voorrechten van de orthodoxe Joden opheffen. De meeste van hen krijgen een staatsinkomen en hoeven niet in het leger.

In maart werd een coalitie-regering gevormd waarin naast Netanyahu en Lapid ook Naftali Bennet van de kolonistenpartij Joods Huis meedoet. Volgens hem is het vredesproces al mislukt, evenals de twee-staten oplossing. Het is moeilijk te voorspellen hoe de nieuwe regering gaat werken met zulke verschillende politieke visies.

Toekomstbeeld

Sinds Netanyahu aan de macht is, ligt het vredesproces stil en worden in verhoogd tempo nieuwe Joodse nederzettingen gebouwd in Palestina en Oost-Jeruzalem. De Israëlische politiek is dan ook niet gericht op oplossingen, maar op management van vloeiende verhoudingen. Als bovenliggende partij schept Israël zo voldongen feiten die steeds moeilijker terug te draaien zijn. In Palestina wonen nu al zo'n half miljoen Joodse kolonisten.

Maar het idee van een zuiver Joodse staat wordt belemmerd door de demografische verhoudingen. In Israël werd onlangs de grens van 6 miljoen Joodse burgers overschreden op een totaal van 8 miljoen. Daarvan is 20% van Arabische afkomst en 4% 'overigen'. Het betekent ook dat nu ongeveer de helft van de Joden in de wereld in Israël woont.

Wanneer het niet tot een twee-staten oplossing komt, wat Bennet en Netanyahu zouden willen, dan ziet het beeld er heel anders uit. In Israël plus de bezette gebieden op de West-oever en Gaza wonen 5.8 miljoen Palestijnen, ongeveer evenveel als Joden dus. De Palestijnen hebben een geboortecijfer van 4.4 tegenover de Joodse bevolking 3.0. In het idee van een Groot-Israël als een zuiver Joodse staat zou dus alleen al vanuit de bevolkingsverhoudingen onmogelijk zijn. Het is de vraag hoe de rechts-nationalistische Joodse groepen hun doel willen bereiken, wanneer ze de twee-staten oplossing afwijzen. Niet iets om vrolijk van de worden.

De laatste maanden poogt John Kerry, de minister van buitenlandse zaken van de VS om de vredesbesprekingen weer vlot te trekken. Wat we daar van kunnen verwachten valt te bezien.

De bezette gebieden

Erkenning door VN

De toestand in de bezette gebieden wordt steeds hopelozender. Nadat Palestina door de VN erkend werd als niet-lidstaat, (zoals het Vaticaan) en daarmee dus erkend werd als staat, nam Israël een aantal strafmaatregelen. Zo werden in verhoogd tempo nieuwe bouwplannen in Oost-Jeruzalem en de bezette gebieden toegestaan, en werden de belastinggelden die Israël int voor Palestina achtergehouden. President Abbas dreigde daarop het bestuur van Palestina op te heffen, en Israël het zelf te laten oplossen, omdat zijn werk onmogelijk gemaakt wordt. Onlangs zegde Kerry een bedrag van 3 miljard dollar toe aan steun, zodat er even iets van de druk af is.

Demonstraties en gevechten

Ook de spanningen op de grond namen toe. Palestijnen ondernamen protestacties: tentenkampen tegen de uitbreiding van de kolonies, hongerstakingen tegen de omstandigheden in de gevangenissen waar duizenden Palestijnen vaak zonder proces of aanklacht vastgehouden worden. Er vielen doden en gewonden bij uiteenzettingen met het leger, nadat een Palestijnse gevangene in de cel overleed.

Kolonisering

Ondertussen gaat de Joodse kolonisering in hoog tempo door. Israël gebruikt daarvoor de gronden die het als 'staatsgrond' heeft gekwalificeerd. Nadat een

rechter verbod om privéland te onteigenen, dat als landbouwgrond in gebruik is, heeft de staat allerlei trucs gebruikt om die verordening te omzeilen. Bijvoorbeeld door land tussen bomen in boomgaarden te confisceren. Na druk van mensenrechten organisaties om de cijfers openbaar te maken werd duidelijk, dat 38% van die 'staatsgrond' is toegewezen aan de World Zionist Organization, die het weer aan Joodse kolonisten doorgeeft, en 0.7 % aan Palestijnen. Verdere delen zijn bestemd voor overheidsgebouwen of bv het Israëliëse electriciteitsbedrijf en waterleidingbedrijf. Zowel de toe-eigening als toe-wijzing van de staatsgronden zijn politiek gemotiveerd.

Voor wie meer over de bezetting wil weten is hier een langere documentaire over de bezetting: **<http://www.youtube.com/watch?v=YuI5GP2LJAs>**

Syrië

In Syrië woedt al twee jaar een afschuwelijke burgeroorlog. De schattingen van het aantal slachtoffers loopt uiteen tussen 70.000 en 100.000. Miljoenen mensen leven als vluchteling in eigen land of over de grenzen. De steden worden verwoest, een oplossing is niet in zicht. Wel verandert het beeld van de strijd. Het begon als een protest tegen president Assad. Al snel werd de situatie steeds gewelddadiger. Vanaf het begin heeft het buitenland zich met deze protesten bemoeid. Zo worden de rebellen gesteund met geld en door Franse en Engelse militaire adviseurs. In de EU liep het wapenembargo tegen alle partijen af in mei. De landen konden het niet eens worden over een nieuw embargo, en er kwam zo geen besluit. Dit maakt het mogelijk voor landen als Frankrijk en Engeland om nu de rebellen ook met wapens te gaan steunen. President Assad krijgt steun vanuit Rusland en Iran.

Het conflict trekt steeds meer landen in de regio mee: aanslagen in Turkije - schotenwisselingen met Israël dat zelfs luchtaanvallen uitvoerde in Syrië waarbij 42 Syrische soldaten om het leven kwamen – oplopende spanningen in Libanon dat in de oorlog meegetrokken dreigt te worden.

Met name Saoedi-Arabië en Qatar ondersteunen rebellengroepen die vaak een extreem islamitische ideologie uitdragen. In de door rebellengroepen beheerste gebieden, zoals rond Aleppo, de grootste stad in Syrië, mogen vrouwen al geen auto meer rijden. De leider van de oppositie, Chatif, een imam uit Damascus en ex-Shell medewerker, wordt in die kringen als een gematigde moslim gezien. Maar hij stapte op, omdat hij de partijen niet meer bij elkaar kreeg.

Zelfs in het westen wordt langzaam duidelijk, dat de zaken niet zo eenzijdig liggen als werd voorgesteld. Het conflict krijgt steeds meer het karakter van een religieuze strijd tussen twee stromingen in de islam, de Soenieten en de Shiieten. Die strijd houdt niet op bij de grenzen van Syrië, maar dreigt het hele Arabische Midden-Oosten in vlam te zetten. Deze religieuze strijd kan zich potentieel uitbreiden naar Irak, Iran, Saoedi-Arabië, Turkije en Libanon.

Iran

De gesprekken over de ontwikkeling van atoomenergie in Iran lopen nog steeds door. Iran beweert alleen vreedzame kernenergie te willen en is ondertekenaar van het Non Proliferatie Verdrag. De internationale gemeenschap vertrouwt dat niet en verdenkt Iran ervan een atoomwapen te ontwikkelen. Met name Israël onder leiding van Netanyahu stuurt aan op militaire confrontatie, hoewel het zelf een geschatte 200 atoomkoppen bezit en het NPV niet ondertekende.

Iran zelf maakt zich verder op voor presidentsverkiezingen, de huidige president Achmadinejad is niet herkiesbaar.

Egypte

Sinds de val van de dictator Mubarak wordt het land geleid door president Mursi van de Moslimboederschap. Het land is echter zeer verdeeld. De maatregelen van Mursi strijken de liberalere oppositie tegen de haren. Bovendien heeft het land al een jaar geen parlement. Na de verkiezingen vorige zomer verklaarde het hooggerechtshof die als ongeldig. In april probeerde Mursi de kieswet te veranderen, maar weer wezen de rechters dit voorstel af omdat het in tegenspraak zou zijn met de grondwet. Nu kondigde Mursi in oktober nieuwe verkiezingen aan, maar daarvoor moet hij wel de kieswet nog hervormen.

Ondertussen raakt de economie steeds verder in het slop. De internationale gemeenschap zet Egypte onder druk om strenge hervormingen door te voeren, als voorwaarde voor financiële steun.

De nieuwe verhoudingen in Egypte maken het land voor Israël onzeker. Mubarak was een betrouwbare buurman die als dictator alles onder controle had. Van de huidige machthebbers kan dat niet gezegd worden, zij staan bovendien ideologisch dicht bij de Palestijnen.

Turkije

Turkije dreigt meegetrokken te worden in de burgeroorlog in Syrië. Vele Syrische vluchtelingen zochten een toevlucht in Turkije. Dat zorgt voor allerlei spanningen en geweld, omdat ook in de Turkse grensstreek mensen van de strijdende bevolkingsgroepen wonen. Bovendien waren er schotenwisselingen met groepen uit Syrië. Turkije wordt als lid van de NAVO militair ondersteund. Zo kreeg het de beschikking over een aantal Patriot luchtafweer installaties, die door westerse soldaten worden bemand.

De betrekking met Israël is weer een beetje in beweging gekomen, nadat president Obama in Israël was, en Netanyahu onder druk zette om zich te verontschuldigen voor de moord op 9 Turkse activisten die goederen wilden brengen naar Gaza. Netanyahu had dat steeds geweigerd. Nu krijgen de 9 families ook een schadevergoeding. De VS hebben er belang bij dat hun trouwste bondgenoten gaan samenwerken, nu de oorlog in Syrië dreigt zich uit te breiden.

Ein Bustan

Ein Bustan neemt een initiatief tegen de achtergrond van de conflicten die tot een wereldoorlog kunnen escaleren. Steeds duidelijker komen twee kampen tegenover elkaar te staan op basis van etnisch-religieuze verschillen die uitgebuit worden door de grote globale machten, de USA, Rusland en China. De regio wordt met wapens volgepompt, alles lijkt af te sturen op een grote afrekening.

Het kleine Ein Bustan probeert daarentegen bruggen te bouwen tussen culturen. Door de directe ontmoeting van mensen ontstaat weer vertrouwen en hoop voor een gezamenlijke toekomst. Die toekomst begint bij de kinderen. Ein Bustan laat dagelijks zien dat een andere toekomst mogelijk is.

Cornelis Boogerd – Pinksteren 2013